

Demografie van economische mirakels

Auteur(s):

Dalen, H.P. van
NIDI, Den Haag en Ocfed, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4176, pagina 863, 13 november 1998

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, economische, groei, demografie

Is bevolkingsgroei gunstig voor de welvaart, of niet? Voor economen is de groei van de bevolking altijd een twistpunt geweest. Volgens de pessimisten is hoge bevolkingsgroei slecht voor een land omdat er dan meer geïnvesteerd moet worden om iedereen aan het werk te houden en omdat de natuurlijke hulpbronnen sneller uitgeput raken. De optimisten zien bevolkingsgroei juist als een zegen omdat er dan meer schaalvoordelen worden behaald en technologische en institutionele vernieuwing wordt gestimuleerd. Statistisch onderzoek wijst ondertussen uit dat bevolkingsgroei geen significant effect heeft op de economische groei. Is dat werkelijk zo?

Het antwoord ligt volgens de economen Bloom en Williamson voor een belangrijk deel besloten in de kijk van economen en dus in hun formulering van de allesbepalende toets¹. Groei is groei, zo stellen de groeitheoretici, en daar gaat het al fout. De groeivoet van de bevolking is opgebouwd uit de groeivoeten van de verschillende leeftijdsgroepen. Wanneer iedere groep zich volgens een constante groeivoet ontwikkelt dan is de eenvoudige kijk gerechtvaardigd. Zodra er een verandering optreedt, bijvoorbeeld door een verlaging van geboortes of een verlenging van de levensduur, dan worden niet alle groeivoeten in gelijke mate beïnvloed en wordt het tijd om de analyse tijds- en leeftijds specifiek te maken.

Een gebruikelijk indeling is dan om de bevolking op te splitsen in een afhankelijk deel (kinderen en 65-plussers) en een werkend deel, en dit hebben Bloom en Williamson dan ook gedaan. Met als opmerkelijke uitkomst dat niet zozeer de totale bevolkingsgroei de economische groei beïnvloedt, maar de groei van de verschillende leeftijdsgroepen. Zodra de groei van de afhankelijke bevolking die van de werkende bevolking overtreft heeft bevolkingsgroei een negatief effect op de economische groei. De leeftijdsstructureffecten zijn weliswaar tijdelijk (waarbij tijdelijk ook op een tijdsperiode van vijftig jaar kan slaan) maar zeer groot. Zij berekenen het groeistimulerende effect van de demografie op 1,4 à 1,9 procentpunten voor Oost-Azië. Dat is ongeveer eenderde van de totale groei van 6,1% die Oost-Azië gemiddeld behaalde tussen 1965 en 1990. Als we de stationaire groei schatten op 2,6%, dan resteert een 'mirakel-gedeelte' van de groei van zo'n 3,5%. Hiervan verklaart de demografie dus meer dan de helft! Daarmee is de demografie groeifactor nummer één geworden.

Voorts is er een duidelijk verschil tussen vergroening en vergrijzing. Door de groei van de afhankelijke bevolking te splitsen in een kindergedeelte (bevolking 0-15 jaar) en een grijsaardsgedeelte (65+), komen zij tot de conclusie dat de groei van de kinderbevolking met een procent een duidelijk negatief effect heeft: een daling van de economische groei met 0,4 procent. Daarentegen heeft de groei van ouderen geen duidelijk effect, hetgeen verklaard kan worden door het feit dat zij nog op bescheiden schaal een productieve bijdrage leveren en ook sparen.

Hoewel de uitkomsten zeer tot de verbeelding spreken blijven er wel nog een paar vraagtekens over. Bloom en Williamson kunnen met hun groeicorrelaties niet achterhalen hoe demografie bijdraagt aan groeimirakels. Is het doordat meer mensen werken, of doordat bedrijven meer gaan investeren omdat de aanwas van werknemers met kapitaal aan het werk gezet moet worden? Elders geeft Williamson samen met de econoom Higgins wel een aanzet hoe belangrijk beide factoren zijn². Voor het mirakel van Oost-Azië komen zij bijvoorbeeld tot de conclusie dat het economisch groeieffect van de beroepsbevolking op 0,6 procentpunt geschat moet worden en dat de investeringsimpuls die van beroepsbevolkingsgroei uitgaat op 1,0 procentpunt uitkomt. Tezamen bieden deze factoren zicht op 1,6 procentpunten economische groeistimulering, hetgeen de demografische basis van het Oost-Aziatische groeimirakel (1,4 à 1,9 procent) bijna geheel kan verklaren.

Hoewel de onderbouwing van het groeimirakel niet de schoonheidsprijs verdient is de bijdrage van Bloom en Williamson nuttig omdat ze laat zien (1) dat bevolkingsgroei een economische groeifactor van belang is wanneer de bevolkingsgroei variaties vertoont; en (2) dat het groeimirakel van Oost-Azië voor een groot deel te danken is aan de demografische transitie (die natuurlijk wel benut kon worden dankzij de economische en politieke instituties).

De keerzijde van dit groeiverhaal is natuurlijk dat de Oost-Aziatische landen, en vooral Europa, in de nabije toekomst groeivertragingen oplopen als gevolg van diezelfde demografie, vooral omdat de groei van de beroepsbevolking vertraagt. Dat is een fors nadeel voor deze economieën, waar beleidsmakers nog een antwoord op moeten vinden. Misschien schuilt het antwoord wel in de wijsheid van Johan Cruijff die in de rust van een verloren gewaande wedstrijd nog altijd weet te melden: "Je moet van je nadeel je voordeel maken"

te verschijnen.

2 M. Higgins en J.G. Williamson, Age structure dynamics in Asia and dependence on foreign capital, *Population and Development Review*, 1997, blz. 261-293.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)